

et
 uniuerso israhel aduersus eu
 animato pmanissim in gra.
 Intimauit etiam quom satha
 nas colaphizauit apm in
 quatuor bulacione imobilit p
 seuerans. illud meruit au
 dire. qa vtr infirmitate p
 fiat: vqa implenti uita. seg
 niores nos faciut pspia. v cr
 cuspiciores adusa. Hec au
 diens venabilis comes.
 magnifice nat. Duo imē
 si ponderis. v miri opis va
 sa aurea iquibz pnciosissime
 gēme habebantur in cluse.
 que insolēpmitate corone
 sue. per angloy henricus a
 uūds eius ad ostetacionē
 diuinae suaz. v glē sue i mē
 sa corā se habere sūenerat.
 sub omni celeitate pferri i ubz
 i mediu. v a corde suo delect
 tacionē huiusmodi auellenis.
 gēmas aretinaclis suis ab
 sthi iussit. v auz sfirmgi pce
 pit ut vendent. v de pao eoz
 dilca dno sup ~~auz~~ v topa
 non. tabnacla fūdaretur.
 Nec desiste bar am alech. ab
 infestacione isrl. s moyses e
 leuatis i cel māibz pntus ē
 victoria. v rethentibz se hosti
 bz abbas scs sequest solliat
 clamantibz ad dnm. v domi
 plorantibz frībz. irrupit in

anes. v itēpore macūdie frs
 ē reconaliaco: v allegacionibz
 diuinis ~~in~~ in tercurrētibz
 detinuit pcelle. v reūsa ē
 in ter regē v pncipē inquil
 litas magna v desiderata
 serenitas. **Explicit liber secundus**

**Incipit liber tertius in vita sci
 Bernardi clareuallis alba
 tis atq; doctoris**

Bernardus quidem
 signis atq; mira
 clis. ut orbis operit
 uniuersus. fidelem
 famul' dei Bernardū dare
 uallensem glorificauit abba
 te: sicut glouosus semp mscis
 suis. v in sua mirabil' ē maiesta
 te. Ceterū sic malachā scā itē
 ipē commendat: p mū martimūq;
 miraculū qd exiuit ipē fuit.
 Seren' uulau. modestus habi
 tu. circūspectus i ubis. in ope
 amozatus. in sac' meditatione
 assiduius. in orōe deuor'. v
 sicut alios ipē mone. crebra
 siqdē expiēcia p suafus. de
 oi re magis fidens oracioni.
 q' industrie ppe ul' labore.
 Magnanim' in fide. longani
 mis in spe pfrs in caritate: sum'
 in huilitate. p pui' pietate.
 In talis puidus: in nego
 cys efficax: nūq' m' mnr' q' in
 oao oculos. **Jonidus inter**

Mellifluis +

bat

+ Quos tres libros sequentes composuit Dns Gaufridus, monachus Clarevall.
 prefixo aliquo prologo, qui hic est omissus, sed habetur in impressis.

obprobria: it̄ oblecta venundō.
suavis moribz. meins sc̄s.
miraculis gloriosus: plen̄ de
niq̄ v̄nitate. & sapia. & gr̄a.
ap̄d d̄m & hoies. Cui sc̄e ani
me adiutoriu simile sibi fe
cerat d̄s: & sp̄ali p̄uentu b̄n
dictione. corpus aptauerat.
Apparebat in carne eius
gr̄a quedā. sp̄italis t̄m p̄uau
q̄ carnalis: in uultu claritas
p̄fulgebat. n̄ t̄rena utiq̄. s̄
celestis. in oculis angelica q̄dā
puritas. & colubina simpli
t̄tas. radiabat. Tanta ē m̄
it̄ious hois ei⁹ pulchritudo.
vt euidentibz q̄busdā indici
is foras erūperet: & de cūmū
lo interne puritatis & gr̄e.
copiose p̄fulsus homo quoq̄
ext̄ior videret. Corpus om̄e te
nuissimū & sine carmibz erat.
ip̄a quoq̄ subtilissima cutis.
in genis modice rubens: illo
nimis q̄c̄d talous in erat n̄a^{tura}
lis. assidua meditatio. & stu
diū sp̄uacionis attraxerat.
Cesaries ex flauo. colorabat̄
& candido: barba sub ruffa.
circa finē vite ei⁹ respla canis.
Statura mediocritatis honeste:
longitudinu t̄m uicior: appa
rebat. Alius aut̄ thesaurus.
iste in vase fictili erat & sto pe
nitus. & undiq̄ & quassato.

Labrabat siq̄dē caro ei⁹ mul
tiplicibz infirmitatū in d̄mo
dis. ut in eis v̄tus animi p̄fi
ceretur. Quax p̄iculosior q̄
dē in meatu artissimū guttur is.
nil penitus sicutū. vix solidū ali
qd̄ ad mittens molestior erat
stomachi d̄ct̄s. uiscer̄ corrup
no. Hec & t̄mūe: p̄t̄ alias septu⁹
iudentes. Sicutū ei studiu.
fuge admiracionē: & tanq̄
vini se se agē ceteroz. Ac p̄leque
batur gl̄a fugientē: sic eregiōe
captantes se se alios fuge cō
suevit. Proūbiū illd̄ in ore ei
frequent. semp in corde. qui hoc
facit quod nemo mirant̄ om̄s.
Quo animis in tantu. vitā reglam
q̄ d̄mūne amplius emulabat̄:
nil in suis actibz p̄ferens obser
uancie singularis. Ob hoc de
niq̄ & ciliū qd̄ pluribz ānis
occulte gestauerat. pone ma
luit. q̄ ut ferre sc̄ret̄: mir̄ ill
late velle & testas. q̄ cū certis ei⁹
dē p̄fessionis sibi d̄mūna nō
sectat̄. In ip̄is t̄m d̄mūmbz.
erat illi singularis puritas: &
deuotio n̄ d̄mūnis. Nichil ne
gligens: & minima q̄q̄ cū stu
dio & intencione c̄ctabat: ex
p̄a siq̄dē exp̄iencia diffinire so
litus sapiente: cui queq̄ res sa
piūt. pot̄ sunt. Ap̄mis fere an
nis. sic euasit ille rebz gule.

ut ipam quoque capere discipulo
 ne ex magna parte perdidit: quo
 nens pia sibi in ministerio frau
 de deceptus. liquores. palus
 alios superstit. Nam et oleum sibi
 perrore aliquo pinatum bibit
 et penitus ignoravit: non plus id
 cognitum quam superuenies quodam
 labia eius miraretur munda.
 Cibum eius buccelle panis. in
 aqua calida permixtum emollire. cui
 erigens sorbiuclis erat. Modicum
 ille quidem. sed modicum enim parte cru
 da reice stomachi: ne qua illi
 foret malum uoluptas que su
 me periculum. superstitium tenet dolor
 reicere miseria. Sic nunquam
 fidei seruo iuxta desiderium cor
 dis sui. dispensatio diuina per
 uiderat: ut ne fructus ei de esset
 abstinentie singularis. et odiosa
 admiratione deduceret sub
 umbra necessitatis. De uino quidem
 aliquando nobis dicebat. decem mo
 nachum qui summe opteret. Sic
 gustare illud: ne exinanisse
 calice notaret. Quod sic ipse ser
 uabat: quoniam sibi unum
 panebat apponi. ut non in per
 unum potum sed per totum. quicquid
 pondum suum uasculum in quo ei
 pinabat. vix aliquando uideret
 minus plenum a mensula repa
 rari. Minus quidem stare poterat:
 sed erat sedens pene iugiter. et

rarissime mouebat. quoniam
 subtere negotijs se poterat.
 aut orans aut legens aut
 scribens. aut insidens doctore.
 et firmi edificatione. aut in sacra
 meditatione persistens. In quo
 nunquam studio spale obtinuerat
 gratiam singularem. ut non te
 dum in illo non difficultate aliquando
 sustineret. libere seculo habitans.
 et de ambulans in latitudine cordis
 sui: et ibidem exiens ipse ut
 monere alios ipse solebat tena
 dum quidem stratum. Omnis ei ad
 meditandum hora breuis: locum
 omnis agrius erat. frequenter
 tamen licet sic affectus diuitio urgen
 te metu. imo regente spiritu. stu
 dium hoc huiusmodi uberioribus post
 ponebat: doctus quere. non quod
 sibi erat utile. sed quod multis.
 Alioquin in aliquo retu hominum.
 uel tumultu. nisi eius intentione
 causa deposset. tota facilita
 te animi colligens. in ceteris quodam.
 quod ubique ipse sibi transferrebat.
 solitudine fruebat. nil prius
 attendens quod sonaret uel appa
 reret exterius. Cum iam de fa
 milia annos aliquando in clare ual
 le pegulsi: subiit animus eius ut
 sanctum hugonem genouillanum
 episcopum. et carthusienses fratres
 deuotionis gratia uisitaret. Que
 predictus episcopus tam gratanter. et tam

reuenit suscepit. diuinam
telligens mentem hospitis vi-
sitatione plena: ut plerumque
solotem adoraret. Videns
autem seruus christi. episcopi etate gra-
deum. celebris opinione. salute
spirituum coram se patiente vehe-
menter expanit: et ipse quoque pa-
rit corruens ante eum: ita demum
susceptus est in osculo pacis. Humi-
litate sua tanta viri veneracione
suscepit: nisi sine graui gemitu cau-
sabatur. In cuius pectore singula-
rem optinuit ex eo tempore
locum. ut fierent deinceps duo
filij splendoris illi. cor unum. et anima
vna: et se in uita fruentur in christo.
Sic enim regina saba. de salomone
testatur. vixit in alio longe a-
plius quam fama vulgata inue-
nisse gratulabatur. Carthulie quoque
a viro reuerentissimo gu-
done pore. et a ceteris fratribus eodem
affinitate. et eadem veneracione. sus-
ceptus est seruus christi. exultanti-
bus illis in gaudio: quia quoniam
eum per epistolam nouerat prius. tale
inuenit et presentem. Ceterum cum in
reliquis omnibus edificaretur. unum
fuit quod per diem porum carthulie.
aliquatenus mouit stramina vide-
licet aialis cui idem obueniabilis
inhibebat: minus neglecta. minus
preferens paupertate. Nec silencio
pressit. emulato ut utis quod

mente cepit: et locum unum et fratri-
bus aliquatenus super hoc moueri se se
desiderat et mirari. Cumque ille ad
premi scilicet quod audierat retulisset.
non minus ipse miraretur quibus illa esset
actura querebat: quod ita scilicet a cla-
ualle carthulie usque venisset et
nunc eam vidisset. minus considerasset:
et usque in hora illa quibus esset omni-
no nesciret. Neque enim suum erat
aial illud: sed a quodam monacho
cluniacensi a iurisdictione suo et in sua vi-
cinitate de moranti fuerat modum
tunc. et erat sic sibi struere solebat.
Quod ubi deus per sepe audiens.
in eo potissimum mirabatur quod sic ille
dei famulus foris oculos circumdaret
inter animi occupasset: ut quod ipse pri-
mo ostendat visu. hoc ille tam-
en inuis spacio non vidisset. non desi-
derasset omnino. Iuxta lacum et
lausanenium. totius diei itinere
pergens. penitus eum non vidit: aut
se videt non vidit. Cum enim velox
fretus de eodem lacu iter se socij lo-
querentur: interrogabat eos ubi la-
cus ille esset: et mirati sunt inuicem
sibi. Desiderauerat tamen abinco
omnimodis subijcere se negocijs.
et minus egredi. sed in monasterio
relicto. Quod et postmodum ex
de fratri corporis occasione inue-
nisse se ex tunc. aliquatenus statu-
it. et aliquandiu tenuit. donec illi
exire coegit ne restitit ecclesie

reputans

dei. & summi pontificis. atq; omni
 abbatum ordinis sui iussio: quibus
 omnia tamquam partibus deferrebat ipse
 omnium princeps. Ex quo & mandato.
 presertim aiculla. & tunica. lanceo pa-
 no in modum clamidis decurtate.
 & pileo simili utebatur: nec tam-
 tos languores corporis & labo-
 res. nullis unquam uti pellibus ad-
 quiescens. In vestibus ei paup-
 tas semper placuit. sordes nunquam
 nimis amicum fore indices creabat.
 aut negligentis. aut in amicum
 apud se glaucas. aut foris glaucam
 affectantis humanam. Incessanter
 eius & habitus omnis modestus.
 & disciplinatus. preferens humi-
 litatem. recedens pietatem. exiles
 gratiam. exigens reverentiam: so-
 lo visu letificans. & edificans
 ituentes. De visu dicimus. quod
 de ore eius frequenter audivimus.
 dum chachymos religiosorum hominum
 miraretur. non meminisse se apertis
 animis sue divisionis aliquando sic misisse.
 ut non potius ad ridendum quam ad
 reprehendum sibi vim facere oportere
 videret: & risu suo magis stimulum
 adhibere quam firmum. Non enim
 illi in valido corpore. validam
 satis intelligibilemque stulerat:
 quod in opus predicacionis segre-
 gauerat illum ex utroque miris sue.

Sermo ei quocumque oportuna
 inueniebat occasio. ad quascumque
 personarum de edificacione animarum
 prout tunc singulorum intelligentiam.
 mores. & studia notaret: quibusque
 audituibus & gruenis habebatur.
 Sic rusticis plebibus loquebatur.
 ac si semper in rure mictus: sic
 ceteris quibusque gradibus hominum. uel de
 omnium in uestigandis eorum opi-
 bus operam impendisset: ut ait
 apud eruditos: apud simplices
 simplex. apud spirituales viros
 proficiens & sapie affluens doctri-
 menis: omnibus se adaptabat. omnes
 animas lucrare christo. Cauter
 artificiosissime seruare: quod ad pa-
 pam eugenium scribens. de sui cor-
 dis plenitudine eructauit.
 Augeli inuadant. in modum magis
 ferende fortassis. referende nunquam:
 inueniendum tunc. & prudentem nu-
 quam. Proinde sane in
 seruam quod quod non modo uultu sed li-
 bent audiant: ut super secedant
 orationis. Quam uero placabilem.
 & persuasibilem. quibus eruditam lin-
 guam dedit ei deus. ut sciret quod. &
 quam deberet preferre sermonem:
 quibus uidelicet consolatio uel ob-
 secratio. quibus exhortatio & gru-
 eret. aut increpacio. nosse po-
 terit aliquatenus. qui ipse legerit

Scripta: et si longe minus ab
eis qui uerba eius sepius
audierunt. Siq̄ de diffusa
erat gr̄a in labijs eius. et ig
nitū er̄ de eloquū uehēnt:
ut nō possz ne ipius quidē sibi
extimus licet totā illā dulce
omne. totū retinē feruore. Mel
et lac sub lingua er̄. et nichil
omni i ore eius ignea lex.
iuxta illud canticū canticorū.
Sicut iuxta coramēa labia
la tua: et eloquū tuū dulce.
Inde erat qd̄ germanias
etiā ppl̄s loquens. miro au
diebatur affitū. et ex sermo
ne eius quē intelligē ut pote
altius lingue hoies nō uale
bant. magis q̄ ex pitillimi
tur libz post eū. loquēns in
c̄ptis. itellēa locutione edi
ficari illorū deuotio uidebat.
et uboz er̄ magis sentire u
tute. Cui rei pbatio. certa
tunsiō pectorū erat. et effusio
lacrimarū. Verebat lane scriptu
ris tā libe cōmōse. ut n̄ tā
sequillos. q̄ p̄cedē crederetur.
et ducē ip̄e quo uellet. aucto
rē earū ducē sp̄m sequens.
Quem minus ut in medio
ecclie ap̄ret os eius. sic sp̄s d̄s.
impleuerat. sapie et intellēs.
ut scdm̄ qd̄ in libro iob legit
p̄funda quoq̄ fluniorū scriu

taret et abscondita p̄ferret
in lucem. Nam et confessus ē
aliquociens sibi meditati
uel oranti. saciū omniē uelut
suble positam. expositam ap
paruisse scripturā sibi. Ceterū
quī gratis euēgizauit. q̄s
digne p̄dicet. q̄s digne mi
retur. Minus fore credidit.
nullas sibi auditouibz insitū
as pete facultates. n̄ oblatas
sepius refutaret. ecclesiasticas
dignitates. Saepe illi fuit illa
querē stipendia militatē: n̄
n̄ signa quidē recte ad qui
euit. Deniq̄ uelō alē dicit
p̄cellurus ad bellū. bellica ar
ma sibi ḡuora amulatus ē:
ut pote q̄bz multos suo p̄ler
tū tempore cneret p̄guam. et
in simplicitate sua glōsius
triumphabat. Tantam enī
gr̄am utus diuina ei. stule
rat: ut h̄z abierit ēēt in domo
dei. uerius tū fructificaret
in ea. q̄ alii q̄libz in sublimē
p̄uerti. amplius q̄ licet
ecclie sub modio sue hūili
tatis: q̄ ceti sup̄ candēbrū
situ. **¶** Simuz q̄ hū
lor. eo temp̄ utilior fuit ppl̄o
dei. in omni doctrina salutari:
et tū vniq̄ noluit locū tenere
doctoris. **¶** H̄tus plane q̄ sic
ip̄e de quodā scōr̄ ait. lege

dilexit: et cathedra non affec-
 tauit. **Q**uoniam felix siquidem in
 virtutibus cathedra sedem meruit:
 dum noluit ascendere in cathedras
 dignitatum. **D**enique sicut iustus
 et foris. in predicatione euangeli-
 ca laborauit: sic prudens
 et temperans curauit sibi semper ab
 ecclesiastica platione. **N**ec enim
 dum magis vniuersum remittit: sed
 frequentius et ad maiores eius
 honores. prudenter egit. **D**omi-
 na sibi cooperante gratia. ne ali-
 quid cogit. **M**oyses quidem
 sanctus pontificum. cessit aaron
 fratri suo. quia lingue erat impe-
 diatoris. **B**ernardum uero in
 ab omni euangelice necessitate ab-
 que: sed ab honore solo. sola humi-
 litas reuocauit. **M**erito pro
 apud dominum et homines optinuit gratiam
 singularem quoniam in modo sui sumptu.
 uerum et sine gradu dignitatis.
 non autem sine fructu fructus salutis
 euangelium posuit: et populo dei semper
 presesse studuit. nunquam prece susti-
 nuit. **R**aro autem non ad loca
 propria ut predicaret exiit: sed quod
 necesse est eu necessitas aliquid haberet
 seminabat super omnes aquas pub-
 lice et priuati. amicus uerbum
 dei. **Q**uod cum ipse ex mandato
 summi pontificis actitabat:
 et ad nutum quoque presul' totorum.
 ubique eorum aliquem et nihil

ad eum. similiter faciebat. **N**imirum
 quanto magis erat. humiliter
 se in omnibus: eo magis sacerdotibus
 omnibus deferrebat. quod plenius in-
 tellererat. quod ministris et reue-
 rentia debet. **N**ec tacendum. quod ex
 predicatione itinis ierosolimita-
 ne gratie. et eum quoddam hominem. uel
 simplicitas. uel malignitas.
 scandalum suppleuit: cum istud seque-
 rer' effectus. **Q**uod in uerbum:
 dicere possumus. ab eo quidem
 in iudicio non suppleuit. **C**um enim mil-
 lorum annos iam primo uisus. audi-
 ta necessitas a rege francorum
 semel et iterum propter hoc expedire
 apostolicis et literis monuit: non sic ac-
 queuit super hoc locum. uel si
 uel dare: donec ipse. tandem sum-
 mi pontificis gratiale epistolam
 iussus ab eo est. tamquam romane
 ecclesie lingua exponere populis. atque
 principibus. **C**um epistole tenore fuit.
 ut in priuati et remissione
 peccatorum it' arripere: aut libe-
 raturi freres. aut suas pillis
 animas posituri. **H**ec et huiusmo-
 di super hoc potant ueniat di-
 ca: sed dicendum potant. quod potant
 fuit. **E**vident enim uerbum hoc pre-
 dicant domino cooperante. et ser-
 monem et firmante: sequentibus
 signis. **S**ed quibus et multum replica-
 by signis. **Q**uia uel numerare
 non dum narrare difficile foret.

vidente. multiplicat solati. do
 gras referabant. Illud & iocū
 de sacis credim? Sideralle ū
 ullos. qđ eadē ebdomada. qđ
 felicitia aia er? carne soluta ē.
 ecclia ierosolimitana magni
 fice satis diuino fuit munie
 solata: sic sepius illū nouat
 pmisisse. Siqđe capta ē asca
 lon illa minutilla paucas a
 scā ciuitate militarijs distans:
 & piclose instans calneo er?
 Adūsus hanc quingenta an
 nis. & amplius laborantes.
 nichil pfererant xpiani: nā
 tūc nō huāna v̄tute capta
 s̄ diuina. Nec in agrum ipi
 nē mē serere ūba. que eodē
 scripserat anno. ad uiz op
 timū. andrea milite. tēpli
 tūc ministrū. nē & mgrm
 milicie tēpli: qui ipiū scdm
 auuclis erat. De pncib; vris
 ait. Intra dñi nichil boni fece
 rit. in suis ad qđ veloat redi
 erit. incredibile exercent ma
 linā: & nō spaciunt sup dñi
 nonē yoseph. Confidim? at
 qđ nō repellat dñs plebē suā:
 & hereditatē suam nō delinquet.
 Sorro dextm dñi faciet v̄tute.
 & brachū suū auxiliabit
 ei. ut cognoscant om̄s qđ bo
 niest sp̄are in dño. qđ operare
 i pncipib;: & de hīs hacten?

Iam & illd p̄t p̄ste
 ros memorandū. qđ
 multiplicat v̄ri scī. ecclie
 scē doctna p̄fuerit. i catholi
 coy morib; corrigendis. in sic
 man coy furorib; rep̄mēdis:
 i hereticoy errorib; futandis.
 Siqđe p̄t eos quos dicit
 sobrie. & iuste. & pie. v̄tūe i
 sclo. q̄ntos & p̄fius valedi
 cē sclo p̄suasit: ul' ex hoc liquet.
 qđ nō cessauit qđ diu v̄xit.
 deserta scī desertorib; imple.
 Cui? ministio vide tur p̄p̄i
 cū & corporalit exuber. Nosuit
 desertū i stagna aq̄. & tra
 sine aq̄ in exit? aq̄: & collo
 cauit illic esurientes. & sti
 tuert ciuitatē habitacōnis.
 & seminauerūt agros &
 plantauerūt vineas: & fecerūt
 fructū naturitatis. & b̄ndix
 it eis & multiplicati nimis:
 & iumēta eoy nō minorauit.
 Sane in dieb; scismatis gna
 lis qđ fidelit seruus dñi stent.
 i sc̄fractone in sc̄p̄cū eius.
 ut aucter irā er? qđ efficit
 stent & placauit. & cessauit
 qđllatio: qđ demiq; euidēt i
 tēpore ire sc̄s ē rēuocatio:
 ū in lacus plequēdū. Suf
 ficere int̄m p̄t si ipius sup
 hoc scribens ad eū in nocē
 tū p̄t ūba ponam. Cū summa

luc

carne +

aut pseuerantibus stantia.
causam beate v[er]itatis matris tue
romane ecclie. i[n] candescente
petri leonis salmate. feruor
tue religionis v[er]iditacionis
suscepit. v[er] defendenda. v[er] se
muru[m] in expugnabile[m] p[ro]
domo di[ci] p[ro]nes. nos regu[m]
ac p[ro]cipu[m]. v[er] alia[m] tam ec
clesiasticam q[uam] seclariu[m] p[ro]
nax ad catholicę ecclie
vinitate. ac b[eat]i petri. ac n[ost]ram
obediã[m] frequentib[us] argum[en]
tis. v[er] racione munitis indu
cere laborauit. magnaq[ue]
ecclie di[ci] v[er] nobis puenit v[er]
litas. In q[ui]b[us] aut[em] p[ro]fide q[uam] mag
nificę egit serui[us] fidelis v[er]
prudens. breuit[er] ad n[ost]rę d[omi]n[ic]ę.

Fuit in dieb[us] illis petrus
abaclardus mag[is]ter
insignis. v[er] ceberri
m[us] in opinione scie[n]t[ie]. s[ed] de fide
p[ro]fide dogmatizans. Cui[us]
c[um] blasphemis plena g[ra]uissi
mus. volitare v[er]udiq[ue] scripta
cepissent. p[ro]phanas nouita
tes vocari v[er] sensu[m] excreant.
viri eruditi atq[ue] fideles ad
hoi[em] dei retuler[un]t. Qui mi
nux solita bonitate. v[er] benigni
tate desiderans errorem corri
gi. hoie[m] no[n] s[er]uandi secreta
illu[m] amonitione conuenit. Cui[us]
quoq[ue] tam modeste. tamq[ue]

racionabiliter p[ro]p[ri]et[er] egit. v[er]
ille quoq[ue] p[ro]p[ri]et[er]. ad ip[s]ius
arbitriu[m] se correctu[m] p[ro]misit
vniuersa. Ceteru[m] cu[m] recessisset ab
eo petrus id[em] d[omi]n[us] stimulat[us]
i[n]q[ui]s. v[er] ingenij sui v[er]ib[us] plu
rimoq[ue] exercitio disputandi.
infelicite[m] fidens. resiliit appo
sito saniori. Expetens de mag
senonensem metropolitani. q[uo]d
in eiu[s]d[em] ecclia celebrandu[m] fo
ret i[n] p[ri]mo g[ra]t[ia] d[omi]n[us] clau
uallensem causat[us] abbe[m] su
is i[n] occulto de h[is]ce libris. Ad
dicit[ur] paratu[m] se e[ss]e. in publi
co sua defende[n]te scripta. rogat[us]
ut p[ro]d[er]et abbas. dicitur usq[ue]
q[uo]d haberet ad d[omi]n[us] vocare
t[er]m[in]u[m] est ut postulauit. s[ed]
p[ro]p[ri]et[er] abbas uocatus veni
re recusauit. suu[m] hoc no[n] e[ss]e re
miciamus. Postea t[ame]n magno
m[us] m[us] flexus. ne uidelet[ur]
ex ip[s]ius absentia. v[er] secunda
lu[m] p[ro]p[ri]o. v[er] cornua crescent ad
u[er]sario. demu[m] p[ro]p[ri]e acq[ui]erit.
t[er]m[in]u[m] q[ui]e nec sine lacrimis a
nuens. sic in epl[is]ta ad i[n]not[ent]
cu[m] p[ro]p[ri]e ip[s]e testat[ur]. vbi plene
lucidiusq[ue] negoniu[m] o[mn]e p[ro]p[ri]e
quit. Affuit dies. v[er] ecclia
copiosa uenit. Vbi a dei
famulo. p[ro] illu[m] scripta.
i[n] mediu[m] plata sunt. v[er] erroris
capitla designata. demu[m]

illi opno data ē. aut sua ēē
 negandi. aut errore humilit
 corrigendi? aut respondendi
 supōz obiaendis sibi racōibz
 parit v scōz testimonijis p̄m.
 At ille n̄ uolens respicē. n̄ ua
 lens resistē sapie. v spm̄ quilo
 quebat: vt temp⁹ redimet.
 sedē aplicā appellauit. **S** v postea
 ab egregio illo catholice fidei
 aduocato moit⁹. vt uel sciens
 ipsonā suā nichil agendū. re
 spondēt tam libe. q̄ secure. au
 diend⁹ tm̄ v ferendus. i omi
 paciā: v n̄ suā aliq̄ ferendus.
 hoc quoq̄ omnimodis reu
 lauit. **N**ā v d̄fessus ē postea su
 is. q̄ ea hora maxia q̄dē ex
 pte memoria ei⁹ f̄bata fuit.
 racō caligauit? v intior fugit
 sensus. **N**ichilomin⁹ tm̄ ecclā
 q̄ uenerat dimisit hoīem.
 militauit abhōmationē. apso
 na abstineus? s̄ dogmata p̄ua
 cōdēpnās. **Q**ūdo uero petrus
 ille refugū inueniret i sede
 pet. v tā longe distidens a fide
 pet. **E**t ipm̄ ḡ auctore eadē sen
 tencia. cu erroribz suis aplicis
 p̄sul i uoluens. hēticūq̄ denū
 cians? scripta i cendio. scripto
 rē silencio cōdēpnauit.

Fur itē gillebertus.
 q̄ cognominauere

poratā. pictauoz ep̄c. in sacb
 lictis plurimū exercitatus. s̄
 sublimior: a se v ip̄e sepe scruta
 tus: ad insipientiā s̄. **S**iq̄
 dē de scē trinitatis unitate. v di
 uinitatis simplicitate. non sim
 plicit̄ senaen s̄. n̄ fidelit̄ scri
 bens? discipulis suis panes p
 ponebat absconditos. furti
 uas p̄p̄nabat aq̄s: nē facile
 q̄d saperet. ymo q̄ntū desipe
 rer. p̄sonis autenticas fite
 batur. **T**imebat em̄ qd apd
 senonas petru ei dixisse ferūt:
 tua res agit. paries tū p̄p̄m⁹
 ardet. **N**ouissimē tūc tū iam si
 delū sup hoc in ualescet scan
 dalū. crescet murmur: vo
 catus ad medū ē: v librū
 tradē uisus. i quo blasphemias
 euomuerat. ḡues q̄
 dē. s̄ ūboz quodā i uolucro
 ar̄septas. **I**ḡ in d̄alio qd
 in urbe remoz p̄ uenabilis
 eugeni⁹ celebratur. egit co
 m̄m⁹ adūsus h̄c ḡlebertū.
 ecclie scē suo tempore singla
 ris ad lethā **bernardus**: p̄
 mo q̄dē totū qd ille ūboz ca
 uillacionibz occulte nitebat
 eliaens? deinde ū tam suis
 racōinijs. q̄ scōz testimo
 nijs. biduana disputacionē
 redarguens. **S**iderans came

ad

illos ex hijs q̄ p̄stebant iā
quidē amittentes blasphemiam
in doctrina. adhuc tū auertere
tentes in uirā a p̄sona. ac
census ē zelo: ⁊ domesticā
sibi eccliam. seorsū duocat
gallitanā: ⁊ muni deniq̄
saluo. ap̄rib; decem p̄uicia
⁊ alijs autē ep̄is. ⁊ albanib;
plurimis. dictante uero dei:
nouis dogmatib; opponit
symbolū nouū. Cui ⁊ subscri
bunt̄ nom̄a singlorū. ut eorū
uidelicet. omn̄ sicut reprehensi
bilis ul' sic irrep̄hensibilis.
zelus teris in notestac. Ita
demū ap̄lico iudicio. ⁊ auc
toritate uniuersalis ecclie. er
ror ille dāpnat̄. ep̄t gille
bertus an eadem dāpnacōi
⁊ senac̄ interrogatur. ⁊ sena
ens publice q̄ retutans. q̄ pri
scripserat. ⁊ affirmauerat.
indulgentiā ip̄e ⁊ seq̄tur: max
ime qd̄ ab initio canit̄ fuisse
ea lege eandē ingredi discip
tationē. ut p̄mitter̄ sine ulla
se se obstinatione p̄ ecclie sc̄e
arbitrio correcturū lib̄e suā
opinionē

In partib; tolosanis
henricus qdā mona
chus olim. tūc apostata uil
pessie uite. p̄uicia ossie q̄ doct̄
ne. v̄bis p̄suasibilib; gentis

illius occupauerat lenitate.
⁊ ut p̄dixit ap̄ls de q̄busdam
mypoſi. loquens mendacū:
fictis v̄bis deus negociabat̄.
Erāt autē hostis ecclie manifest
tus: irreuent̄ ecclesiasticas de
rogans sacramentis. parit̄ ⁊
ministr̄. Flet medioc̄t̄ in ea iā
malignitate p̄ferat̄. Sicut
enī de eo scribens venarā bilis
p̄r. ad p̄ncipem tolosanū int̄
ceta aut. passim iā inueniebant̄
tur ecclie sine plebilib; . plebes sū
sac̄dotib; . sac̄dotes sine debita
reuerencia. sine xp̄o deniq̄
xp̄iani: paruul' xp̄ianorū xp̄i
uita m̄cludebatur. dū bap̄tis
mi gr̄a. negabatur. Ridebant̄
ordes oblationesq̄ p̄ mortuū:
sc̄orū inuocaciones. sac̄dotū ex
comunicações. fidelū p̄gri
naciones. basilicarū edificacio
nes. dies sollempniū vacaciones.
c̄smatis ⁊ olei ⁊ s̄er̄ones. ⁊
om̄s deniq̄ instituciones ecclie
siasticę sp̄nebant̄. Hac neces
sitate v̄ sc̄s it̄ arripuit. ab ecclia
regiōis illius sepius iā an̄ ro
gatus: ⁊ tūc demū a reuentū
simo albico. ostensi ep̄o. ⁊ le
gato sedis ap̄lice p̄suasus. pa
rit̄ ⁊ reductus. Adueniens autē
cū in credibili deuotione suscep
tus ē a p̄plo t̄re: ac si de celo an
gl̄s adueniss̄. Flet morā ap̄d

eos facere potuit. quod irruentia
 ubi fbas nemo repente qui pos
 sit: tanta erat frequentia die
 by ac noctibus aduentantium.
 benedictione experientium. flagi
 tantium opere. **S**redictavit tamen
 in ciuitate colosa. per aliquod di
 es. et in cetis locis que miser ille
 frequentatissimus amplius. et grem
 ius infertissimus: multos in fide sim
 plices instruens. mitantes ro
 borans. errantes reuocans. sub
 uersos reparans. subuersores et
 obstinatos. audacitate sua
 premens et opprimens: ut non dico
 resistere. sed ne assistere quidem et ap
 parere possint. **C**eterum et si tunc
 fugit henricus ille et latuit. et
 ita tamen impedita sunt uie eius.
 et semite circūsepte: ut uix a
 liubi tutus. postea tandem cap
 tus. et cathenatus episcopo trade
 ret. **I**n quo itinere plurimis et
 signis in seruo suo glorificatus
 est deus: aliorum corda ab erroribus
 impijs reuocans. aliorum
 corpora a languoribus uarijs
 sanans. **E**t locus in regione
 eadem. sarlatum nomen est illi. ubi
 sermone expleto. plurimos
 ad benediciendum panes. sic ubique
 fiebat. dei famulo populus offerrebat.
Quos ille eleuata manu et
 signo crucis edito in dei nomine
 benedicens. in hoc in quod factis

vera est que a nobis. falsa que
 ab hereticis suadent. si infirmi
 uiri gustatis panibus istis. ad
 epi fuerint sospitate. **T**unc
 autem uenabilis episcopus carnoten
 suum. magnus ille gausfredus. si
 quidem presens erat. et periturus ui
 ro dei: si bona in quod fide supple
 runt sanabuntur. **C**uius presens de
 domini uirtute nihil hesitans. non hoc
 ego dixeri aut: sed uere que gusta
 uerit sanabuntur. ut per ipsum ueros
 nos. et ueraces dei nuncios cog
 noscant. **T**am ingens multitu
 do languentium gustato eodem
 pane. ualuit. ut per totam prouin
 ciam uerbum hoc diuulgaretur?
 et uisus uicina placet regredi
 ens. obconcursum in tollerabi
 les declinavit. et inuenit illo ire.
Sed **E**lebrimum sane mira
 tum. quod per famulum suum
 in partibus colosanis ex
 exhibuit palatia curia dei
 curia fuit. **H**ic in domo regu
 larium clericorum. sancti sacrum quorum
 unum ipse erat. ad petitionem ab
 batis et fratrum uisitans homo diuino
 ribus inuenit hominem: qui extre
 mum thespim uideret. **C**onsolatus
 itaque miser. et data benedictione
 egrediens: sic postea pressius est
 loquebatur in corde suo fidelis ser
 uus dei ad dominum tam fiducialiter
 est. quam fideliter dicens. **Q**uid expectas

domine deus: **G**uano her signū
querit. Aliquū min⁹ apud eos
uiris p̄ficiūis v̄bis: n̄ abste
fuerunt & firmata sequentib⁹
signis. **E**adē hora exiit pa
lincus ille ḡbato: & accurrens
secutus eū sac̄ deuotione q̄
debit ampleratus. **C**ui su
bito p̄cedenti obuians exca
noas v̄n⁹ expaui & exclama
uit: siquidē fantasia puta
bat. **Q**uē enī eū telectulo cre
det surge potuisse: egressā
magis a corpore er̄ animā s̄a
tasmaticē sibi apparuisse ar
bitus aufugit: s̄ demū ip̄a
tam ei qm̄ cētis. rei veritas
fidem fecit. **E**xredit̄ ex inde
sermo int̄ fr̄es. currit̄ ad sp̄
itū tam iocūdū: ip̄e & in
t̄ p̄mos accit̄ ep̄c̄ & legatus:
inde p̄git ad eccliam. eo ip̄o
q̄ ualuerat p̄eunte & cla
mar̄ in laudes dei. eodē parit̄
canete. & v̄it v̄ndiq; p̄p̄s. &
b̄ndiat̄ xp̄c̄: & t̄uphat fides.
i fidelis q̄sq; & fundit̄: exultat
pietas. & impietas & tatabe
at. **S**orro v̄ dei cellā ubi ma
nebat egressus. diligenti os
obseruari adit̄. obseruari ia
nuas iuby: ne q̄s pateat ac
cellus p̄plo concit̄enti. **S**ame
is q̄dē bernardus q̄ san⁹ fr̄s ē.
hoc enī cleico nom̄ erat. corpo

rali b̄nficio n̄ in ḡtus. magisq;
sollitior p̄ remedio spiritali: se
cut̄ ē sermū xp̄i. monasticū
i claualle ordinē p̄fiteris. & ha
bitū sumēs. **A** quo & missus ad
partes int̄ colofanas. & abbas
illic & stitutus: hodieq; monas
tio p̄ est. qd̄ uallis aque dicit̄.
Cū aut̄ p̄ totū ab eadē p̄uina
cia. reditū v̄n⁹ s̄i magis ma
gisq; signa crebrescūt. & m̄l
tiplicarent̄ in dies: nō p̄tere
ūdu. qd̄ nā ip̄e int̄ her ai ge
reret: q̄ a xp̄o h̄uilitate cordis
& mansuetudine didicist̄. **O**l
putans enī secū in cogitaciō
ib⁹ suis. & ex ip̄a demū locut̄
habundā cordis sui: domesti
cis sibi religiosis q̄b̄dā fr̄ib⁹
aiebat. **S**ursumū miroz qd̄ nā
sibi her mirac̄a velint: aut
qd̄ iusū sit deo talia actitare
p̄ tale. **N**ul in v̄ideo in sac̄s pa
gnis sup̄ hoc gn̄e signoz. **S**i
q̄dē fr̄a sūt aliquā signa p̄ sc̄os
hoies & p̄ sc̄os: fr̄a & p̄ fictos.
Ego in nec p̄ficiois & sc̄us s̄i
ficiois. **S**no enī sc̄oz in nō
sup̄petē merita. que mirac̄is
illustrent̄: & fido aut̄ n̄ ad eoz
sortē me p̄tine. q̄ vtutes multas
i noie d̄ni operantur. & a d̄no
ignorantur. **H**er & h̄m̄ modi
crebrus secretur̄q; ai v̄ris
spiritalib⁹ & ferebat. **F**louillie

vero opportunū sibi met visus
 exitū reperisse: scio inq̄d huius
 modi signa nō ad s̄tate vni
 s̄ ad multorū spectare salutē:
 n̄ d̄m in homine p̄ quem talia
 operetur p̄fione & siderare s̄
 op̄tione. ut in eo d̄mendet
 hominibz que illi credit in eē
 virtute. Neq̄ em̄ p̄ eis fuit:
 peis magis qui vident illa
 ul' scūt. Nec eo sine p̄ eos d̄ns
 ista op̄atur ut ip̄os p̄let cētis
 sanctiores: s̄ ut cetos magis
 amatores. & emulatores faci
 at s̄tatis. Nichil ergo in
 signis istis: quandoq̄dem mee
 illa fame magis q̄ vite noue
 rim eriberi: nec ad meā fieri
 d̄mendacionē. s̄ ad d̄moniao
 nē p̄aus aliorū. Satis unim̄
 huius viri mirabitur animū.
 q̄s q̄s her̄ diligenti d̄sideracio
 ne pensauit: nec prestanciu
 reputabit estimator: q̄s q̄s q̄
 fidelis. signa atq̄ p̄digia mira
 bilē op̄ari: q̄ p̄ p̄tā talit̄ in
 t̄pretā. Sibi quoq̄ nō minus
 vtile iudicabit. imitandos er̄
 affrūs. q̄ mirandos actus: &
 morū insignia. q̄m op̄m signa
 agnosce. S; ad her̄ q̄s idoneus

In huius siquidē pectore
 viri dei puritas suau
 itasq̄ d̄sedant pari
 tē. Satis quidē v̄t̄p̄ mirabilis

s̄ mirabilior v̄t̄p̄ d̄plexus.
 Inde unim̄ tam singularit̄ in
 vni hoiem totius orbis vota
 parit d̄urrebant. q̄d purita
 tē suauitas amabile facer̄. sua
 uitate puritas acceptabilem:
 ut difficile fuit estimare gr̄e.
 ne an reuencie amplius op̄i
 net. Q̄s em̄ tam rigide d̄usa
 tiois: q̄ clarauellensem non
 reueret̄ abbate. Q̄s tam dis
 solute. & q̄ nō erga eundē dul
 cit afficet. Dulcissimis em̄ af
 fectibz plenū pectus ip̄e gere
 bat. sed quam libe eos quo
 tiens causa posceret coherce
 bat. huānissim̄ in affectione:
 magis t̄m foris in fide. Et ut
 breue aliq̄d huius reip̄feram̄
 exemplū. sic ip̄e quoq̄ testa
 tur in sermone sup̄ cantica cā
 ticorū. **Et** v̄t̄ sicis oclis germa
 ni sui tam necessarii. tam di
 lēi gerardi videlicet celeb̄it ex
 equas: sicis oclis corpus er̄
 didit sp̄ulcare. ne affrūs fide
 v̄t̄ce videt̄. Nam extraneū
 que libz vix aut nō sine lac
 rimis sepeliuit. Talē sibi illum
 v̄t̄ernis p̄ inde fructificatur
 manū d̄nna formauerat:
 ut auaritate suauitas morū
 tolleret. auctoritate s̄tatis con
 seruaret. Quē em̄ ul' tanta be
 uignitas cēt onēi: ul' tanta

110
 115
 120
 125
 130
 135
 140
 145
 150
 155
 160
 165
 170
 175
 180
 185
 190
 195
 200
 205
 210
 215
 220
 225
 230
 235
 240
 245
 250
 255
 260
 265
 270
 275
 280
 285
 290
 295
 300
 305
 310
 315
 320
 325
 330
 335
 340
 345
 350
 355
 360
 365
 370
 375
 380
 385
 390
 395
 400
 405
 410
 415
 420
 425
 430
 435
 440
 445
 450
 455
 460
 465
 470
 475
 480
 485
 490
 495
 500

bonitas nō est honor: **Legi**
m^o de salomone: qd̄ oīs ter-
ra desiderauit videre uultū
illius. **Quē** p̄comū: s̄ forsi-
tam in hac pte non mir^o q̄
salomō hic. **Neq̄** em̄ satis
credibile ē. salomōne illū in
om̄i glā sua tam uniuersalem
orbis optinuisse fauore. q̄ h̄c
in sua hūilitate. **Immo** uero
difficile omnino uidet̄ ex h̄c
torijs aliq̄bz in uenire homi-
nē unū. **Dulante** ad h̄c cū
hominibz: in uniuersa tra tam
celebre ⁊ amabile optinuit
se nom̄. a solis ortu ⁊ occasu.
ab aquilone ⁊ mari. **Ut** em̄
illas memorem^o p̄uincias.
ex quibz usq̄ hodie monumē-
ta cernora sup̄ eē noscūt. ⁊
in ecclia orientali. ⁊ apd̄ so-
los occiduos p̄ternior. ⁊ a
meridie in remotissimis fi-
nibz hispaniar^o ⁊ ab aquilo-
ne in insulis que paul̄ sunt
dane sueuicq̄ celeberrima fu-
it. **Crebras** undiq̄ recipiebat
epl̄as: ⁊ reddebat. **Undiq̄**
ei uenia mittebantur: undiq̄
b̄ndictio eius petebat. **Solstre-**
mo q̄ uitis habundantissia
er^o opinio suos undiq̄ pal-
mites p̄pagauit: excepto qd̄
in t̄ram ierosolimitanā q̄uis
locus est a rege parauis. ob

no
in cursus paganor^o nō acqui-
eunt mitte fr̄es suos. **Neq̄** em̄
ep̄t ille in agrum aliqd̄ usur-
passe uidetur. q̄ p̄ factū eius
obitū dū fr̄es solaret̄. in ter-
retā hoc quoq̄ in eius p̄sentis
ē laude: q̄a in om̄en t̄ra
exiuit son^o ei^o. ⁊ in fines orb̄
tre ūba illius. **Umcebat** tū
sublimitatē noīs hūilitas cor-
dis: n̄ tam potat eū mūdus
uniuersus erigē: q̄ se ip̄e t̄re
solus. **Sūm^o** reputabat̄ ab
om̄bz. infimū ip̄e reputans
se: ⁊ quē sibi om̄s ip̄e se nemi-
nī p̄ferebat. **Demq̄** sic nobis
sepius fatebatur. m̄t̄ sūmos
quosq̄ honores ⁊ fauores p̄plo-
r^o. ul' sublimū p̄sonar^o. alter
sibi mutuatus horiēm uidebat̄:
seq̄ potius reputabat. absen-
tē. uel d' qd̄ dā somniū suspicāt^o
Ubi ū simpliciores ei fr̄es ut
assolent fiducialius loquent^o.
⁊ amica licet semp hūilitate
frui: ibi se in uenisse gaudebat.
⁊ in p̄pam redisse p̄sonā. **In-**
nata em̄ er^o apuero uerūdia:
usq̄ ad diē p̄sentant̄ extremū.
Inde erat qd̄ licet tam magn^o
eēt ⁊ extellus in ūbo gl̄e. nūq̄
tū sic sepe eū audnūm^o p̄stā-
tē in q̄libz hūili cetū. sine metu
⁊ reuerencia ūbū fecit: tacē

magis deligerans. nisi scie ppe
similis urgetur. timore dei. cari
tate frna

Paciencia eius marie
quide dnica flagellis
exercitatum nouim.
i pbata. qm nimir ab ipso sine
duerfacionis inicio. usq; ad die
sacre deposicionis tam ta susti
nuit: ut vita eius huius qui no
uant n n mortis quedam ptela
no videt. Cetm erga homines
quocq; i si raro: occasio mino
ra forsitan pacencie potuit expe
rimta priare. Dicendu tm ul bre
uit. ne huius quide apparuisse in
mimie eu vtius: i qia genus hoc
pacie. solit erat dice tripitatu.
videlic; ad uboz iniurias i ad
dama rez ad corpus lesione:
de singlis saltem singla ponam
exempla. que intm nobis occu
runt. Scripserat aliqui dei famls.
ad epim aliq; de curia. i de
silio. regis moues eu sup qui
bda vbiis regi suadere: i vlu
lere meliora. At ille vehemet
exacerbatus amarissima cre
didit eplam: dicens in ipa sa
lutacione pma salute. i no spm
blasphemie. tamq; videlic; v
tes. qd horroi est dicere. ex blas
phemie spu illa scripsisti. At
qd vbu mansuetissimus xpi

seruus memor dnice responsi
onis. ego demoniu non habeo.
sic hodieq; extans eius epla
stinet. minime qde ait. spm
blasphemie habere me credo.
s n maledixisse auq; aut ma
ledice uelle me scio: psertim
pncipi ppli mei. Flet mm postea
tax. nec mm familiare eude
epm habuit: s eulogu illd p
dictu sic fuit qd no dictu

Has tartensis duetu
frim a claualle pota
uerat. monastm ei
edificaturus s romanus im
pediuit antistes: i sibi tollens
eos. in loco alio ordinauit. Un
plimū dolens pdictus ille v mag
nus. i magne deuocionis.
collecta pecunia sexcentar mar
tar fere argenti deposuit sub
cyrogpho qd ad dei hoiem ve
nies obtulit ei: rogans ut qd
no meruerat in partib; suis.
ul' at alpes noui exinde ceno
bui conder. Nullu e p argento:
i porsus totu amissu. Flet re
spondit aliud homo dei cu ei nu
ciaretur: qd bndictus deus q no
bis pparat ab onie. Na i illis
mqd qui abstulere. leuius in
dulgendu: snt em romani i
pecunia videbat in manis: ac
vehemens fuit i temptacio.

no

no

✠

✠

✠

Stragulari autē s̄suenat̄ detē
arant̄ monastia. ul' edifican-
dis monasteriis loca s̄grua
numen̄s. fraudulenti sibi ⁊
violenti ablata dū s̄tendere
noller̄: ⁊ magis eū vīna. q̄
vincere delectaret̄

Temens aliqui dānuā
lem deiciis quidā.
ex hys quos regulares
amōcos vocant impōtite
satis instabat. ut in mona-
chu recuperet̄. Guadente pa-
tre scō. ut ad suā reuerteret̄
ecclesiam. n̄ ad quiescente re-
cipere eū. ut quid ḡ ait ille.
in libris tuis p̄fectionē tantope
cōmendasti. si eam desiderati
opē renūis exhibere. Et ma-
liguo spū iracundie vehemē-
tius instigatus. sic postmodū
evident̄ apparuit: iā inq̄t si
illos tenerem. discerpem libros
Cui vir dñi. puto ait. in nullo
eoy legisti. nō posse te in tuo
claustrō eē p̄fectum. Noy cor-
rectionē nō locoꝝ mutationē
si bñ memim. in libris om̄ibꝝ
cōmētavi. Tūc v̄ impetū
faciens hō velud in sanus in
eū. percussit maxillam ei. idq̄
tam ḡuit̄ ut succederet statim
rubor ictui. tumor rubor. Jam
qui aderant in sac̄ legū. inuo-
labant. s̄ p̄uenit eos famulus

dñi. clamans. ⁊ adiurans. p̄no-
mē xpi nullaten̄ eū tangē: s̄ cau-
te eū educe. ⁊ curā ei' habere. ne
ab aliquo ei. ul' in aliq̄ nocētur.
Quod tā distite p̄cepit: ut mi-
ser ille timens ⁊ tremens absq̄
om̄i iniuria eductus sit. ⁊ deduct̄.

Et quidē in libertate sp̄c.
dei famils excellent̄ em-
tuit. cū humilitate ⁊ mansue-
tudine tū: ut quodam videt̄
⁊ uereri neminē. ⁊ om̄en hō-
minē reuereri. In crepatione
rari' utebatur: mouitis ⁊ ob-
secratiōibꝝ potius agens. Dñi
v̄ inuitus. ⁊ nō ex cordis ama-
ritudine v̄bum p̄ferret ama-
rū: ex eo maxime aiadūtebat̄
q̄d p̄facile eiusim̄ impetū colli-
beret. Siquidē mirabat̄ hōi-
nū ip̄bitatē. q̄t aliqui forte tur-
batos. excusationē q̄libz hūilē.
admittē grauāt. q̄d ip̄a tur-
batiōis sine passio miseris sic
delectat. ut oderint om̄e reme-
diū. ut contineant aur̄. os.
claudant oculos. obiciant ma-
nus: ⁊ om̄odis satagant. ne
semel orta s̄motio. sedari va-
leat ⁊ sanari. Eius tū obur-
gationē nō min⁹ facile ali-
qñ sp̄elcebat. ḡuis ⁊ turbu-
lenta responsio. q̄ humilis ⁊
modesta: ut aliq̄bz p̄inde dice-
t̄. cedenti in silte. cedere resistē

92
n. Dicebat enim ubi resonat
uincq; modestia. dulce est collo
quium: uel uel ex parte altera utile.
ubi ex neutro pinguis. Ubi enim
hinc. inde duricia sonat. uir
gini est in correctio. in disciplina
s; rira: ut deat magis in
terum dissimulare platu. et
omnino sanata. utilius casti
gae subiectos. aut certe si ita
res erigit. obseruare silui
sapiens: quia stultus non cor
rigit uerbis. loquitur ipse de mare
pauonibus: minime uelut minime
pauent acceptis. in sermone
sup cantica canticorum quadrage
simo scilicet: ut terra dicens.
Utina nemine obiurgare ne
celle sit: hoc enim melius. S;
quonia in multis offendi
m; omis in tacere non licet.
aut ex officio incubit peccan
tes argue: magis aut urget
uitas. Quod si argueo et fe
tero quod meum est: illa aut pe
dens increpacio. minime quod
suum est faciat. neque ad quod mi
si illa. s; reuertat ad me uacua.
tamquam iacul feriens et resili
ens: quod me autem tunc habere puta
tis fratres. Nonne angore nonne
torquedi. Et ut michi usur
pem aliquid ex uerbis ingri. quia
de sapientia non possunt potius co
artor eduobis. et quod eligam

nescio: placeat ne in meo quod
locutus sum. quoniam quod debui feci.
an penam age super uerbo meo
quia quod uolui non recepi. Et
infra. Dicas forsitan in. quod uo
uui meum ad me reuertat. et quia
liberavi animam meam. et mundum
suum a sanguine hominis an annua
ui. et locutus sum. ut auerteret a
uia sua mala et uiuere. S; si mi
numa talia addas. me tamen mi
nime ista consolabuntur mortem si
bi intuentem: quoniam uerba mea illa rep
hensione liberatione queriera.
et non magis illius. Que enim
miseret et si omne quod potuit curam et
diligentiam egrotanti filio ad
hibuisse se sciat. si demum se ui
deat frustra. et omnes labores
suos esse penitus in efficaces illo
nichilominus moriente. propter ea
uincit a fleuibus tempabit. Et
hoc hactenus. De cetero tantum emu
lator erat mansuetudinis et pacis.
ut si forte impudens quoscumque peccator du
rius extorsisset a negante respon
su: haut facile demitpsit cum eadem
repulsa dimitteretur inanis. Si
quidem uelut naturaliter ut fatebatur.
odiat omne scandalum. et quam
cumque libere hominis sustulit ei admodum
grue: non sentire impossibile erat.
Ideo nemine spreuit. nulli hominis
scandalum paruipendit: et si uer
tate dei iustitiaque protulerit. Nam

et quotiens operaretur noxios
aliquorum vel reprehendere actus.
vel impedire conatus. tam si
denare fiebat: ut habundanter
quorum ipsi qui lesi videntur.
habent unde sibi pro eo satisfacere
cogitationibus suis.
Sane vidimus ex ipsis quoque
non illos et de quibus videbatur
id minus posse sperari: a
plurimum deuotione eius postmodum
vel obsequijs deseruisse: uel
et adhesisse vestigijs. **D**icitur
tamen et inuidios habuisse:
ut habet meritum ex eis. **C**ertum
tamen singulariter emmebat gloria
nomine eius. ut pestis illa magis
desperatione quam luore tabesceret
et timet agnoscere: quoniam et humilitate
eius et mansuetudine vivebat.
beneficijs suffocabat. obruebat
obsequijs. **A**nimus
doctus erat vitare in bono malu:
sic ad quosdam fratres scribens.
in te cetera aut. **A**dhebo vobis.
et si nolitis adhebo: et si nolite
ipse. **I**n uicem prestabo. gratias ad
iaciam: honorabo et contempnere
me. **D**icitur super adeo siquidem omnes homines
germano amplectebatur
affectum. ut eorum scandalum. sic ipse
fieri solebat gratias. **V**erum: quibus
nulla videtur occasione scandali
prebuisse. **S**olus enim pessimum
premitus. gratias altius afflige

urere?

bat scandalum: quod prope in mimis
sacie solabatur. **S**iquidem minus
sperabat posse sanari quod unde
precedit non videbat. et magni s
e regione salacium fore phylens.
quociens inueniret unde satis
facere possit. vel homini pro se vel deo
pro homine: non in occasione et bato.
Erga omnium quidem hominum speciale
modum in modum de amplius
afficiebat: et summum ei desiderium
u. summumque gaudium erat. animarum
fructus inuersio peccatorum. **E**t cor
proreas tamen quorumlibet hominum necessitates:
pessimo miserabatur affectum.
Cum erat humanitas. ut non in hominibus
sed in irrationabilibus et animantibus
animibus et feris operaretur: non operaretur
cetera deest ut utis effectus. **C**on
tingit enim aliquotiens ut ut a
genus fugitanti. et ut videbat
peccatum capiendam. vel leporem
a canibus. vel auclam ab accipitribus.
signo crucis edito. mirabiliter
liberaret: dicitur quod sequentibus
fructus se se conari. non ullatenus se
presente eius modi exerce posse rapina.
Hec nos quidem de sacris
mouibus. prius in pro modulo modo
cuius breuitate perstricimus. **C**ertum
loge emneque in istis ille libris appa
ret. et ex luttis pro in nocetate. in quibus
ita sua expressisse videtur ymaginem.
et exhibuisse quodam spectum sui: ut
illud quod abrosiam inuito illi posse

videat aptat. Laude ipse se sonet?
et laureatus spiritu scriptis corone
tur suis. Siquis enim nos se deli-
derat quod sollicitus ab imago sui
ipius diiudicator et scrutator
extiterit: primum opus illius de quod
dibus humilitatis inapiat. Inde si
queatur pie mentis religiosa de-
uotio. tunc ad omelias in
laudibus virginis marie: et illi quod
de diligendo domino edidit librum. si
seruens contra suos vel aliorum vi-
cia zelus. legat his que apollo
genam vocat. et si vigil in zelo
eodem et circumspecta discretio:
et de precepto et dispensatione dis-
trens audiatur. Quin et fidelis
cum libere dispensationis imitator
existit et adiutor. exhortator
ad milites templi sermo declarat:
quod magis gratie dei gelus liquet.
que de gratia et libero arbitrio tam
fideliter quam subtiliter disputant.
quod liber in voce. quod disertus et in
rerum superiorum pariter inferiorumque
sententia locuples. in huius quod ad papam
eugenium. de consideratione scripsit.
diligens considerator agnoscerit.
quia deuotissimi predicator alie-
ne sanctitatis. tam diligentem episcopi sancti
malactia vitam persecutus osten-
dit. Nam in sermonibus super-
cautita. et misteriorum vestiga-
tor: et mox edificator magni-
ficus in notescit. In epistolis autem

96.
ad diuersas personas. ob negotia
a diuersa distat. prudens lec-
tor aduertet: quo feruore spiritus.
iustitiam omnem dilexit omnem equum
oderit in iustitia. Fidelis etenim
seruus christi non querebat aliquid
suum: quicquid tamen erat et sic curabat
ut suum. Que enim scela non ar-
guit. et que odia non extirpat.
quod scandala non despicit. et quod scilicet
mata non relinquit. et quod hereses
non despicit. Quod in sancto. quod
honestum. quod pudicum. quod amabi-
le. quod bone fame. quod virtutis aut
laudabilis discipline. suis ortum
in quibus regione diebus. non rotor-
ant eius auctoritas. et non fouit car-
itas. et diligencia non promouit.
Quod autem promouit dilatatum amplius
non optauit. et quod forte colapsum
non totis pro loco et tempore viribus
egit ut repararet. Quod malicia
quacumque disponens. eius zelum
et auctoritatem non timuit. et quod pro
ponens quodcumque bonum eius si potuit.
non desuluit salutem. et non desiderauit
fauorem operum non flagitauit. Quod
ad sacrum imperatorem habitantis
templi diuinitatis. de quocumque tribu-
lacione clamaturus accessit. et
in efficaciter laborauit. Nescit
ab eo solacium. afflictum auxilium.
desilium arum. et remedium. pauperum
subsidiu reprobabat. Ita se se omni
fecit seruum. ac si totum genuit orbem.

ita tñ liber ex oibz consue sue solli-
tudinē gerens. tamq̄ soli dedur-
tore. ⁊ custodie cordis sui. Idē
dem diuisiones grāz dmedat
apls. ⁊ siqs diliger querat. in-
ueniet diuisos abūcio di famu-
los: in diuisis emittisse munibz.
Regna em̄ viros in fide mag-
nificos. multiplicibz claruisse mi-
raculis: alios spm̄ hūille pphen-
tū. ⁊ futura q̄ p̄sencia. oc̄ta
velō sub oc̄is posita mirabiliter
dmonuisse. Alios nichilomin⁹ a-
nquoz p̄stāt ḡinor abstinētie
debitos. parsimoniā coluisse.
alios in hūilitate p̄posito sp̄is
dignitatibz hūi sc̄i auctori sc̄i
plimū placuisse. ⁊ alios in doct̄
na ubi ad salutis scienciā plimos
erudisse: ut sc̄dm̄ p̄missionē sc̄p-
ture sc̄e luceat q̄ stelle i eterni-
tes p̄tuas. Aliquoqz i edifica-
dis cenobys laborātes. amplifi-
cauerūt nom̄ sc̄itans. ⁊ alij in se-
dandis scandalis. ⁊ tribus hūi
sc̄i. p̄mouēdisqz negociis ecclie
dei efficacit occupati. vtilis in
actione: alij in sac̄s meditacoibz
spiritualit̄ feruati. sublimes in
d̄replacone fuerūt. Quid hoz nro
uideb̄t defuisse lernardo? Im-
mo qd hoz meo tñ in signe. n̄
fuit. ut ad d̄medaacionē satis eēt.
⁊ si cerōz aliqd̄ n̄ ad eēt. Nā ⁊
multiplicibz ecclia sui tēpus. tā

in sup̄ iuemoratis negociis. q̄ in
alijs pluribz actionis ei vtilitatē
meruit expiri. magnifice tñ i
grā d̄templacoibz i eo tā exuicioibz
⁊ reuelacoibz d̄ni. q̄ exscriptis
suis. q̄ spiritualibz exubant sensibz
elucescit. Soro monasteioy fruc-
tus q̄ peū d̄ns ordinauit tā copios
⁊ euidentis hūanis sese ingrit orhis:
ut nullis egeat lictis cōm̄dari.

Maḡ aut̄ exipa q̄qz eorumdē cen-
obioy multitudine om̄is deinceps ge-
nacio certū cape potit d̄com̄tū.
quātos collegit ad seruiciū v̄: qui
tā multos vndiqz pagauit. Qd̄ ad
reliq̄ spectat de hūilitate ei ⁊ dig-
nitatibz refutatis. si ⁊ de remissio-
victu sup̄ p̄secuti. ex hys q̄ ad p̄he-
ciā p̄ment ostensionēqz v̄tuti.
sub alio q̄dē p̄ncipio curabim⁹ an-
notare. per pauca de multi — S

Explicit liber. iii. Incip. iiii. in
uim sc̄i lernardi
icut sermone
sup̄ cantica
canticoy xx
iiii seruis do-
mini. Bernardus clareual-
lensis ḡtularur ⁊ ḡm̄s agit
illi tñ quidē ab urbe reditu su-
ū. clementior celo respexit oc̄s.
⁊ sermior tamē uultus arri-
sit: qd̄ quenuit; rabies leonina.
accepiit; sine malicia. recepiit;
ecclia pacē. Tanta v̄ exultacoē